

EIGEN HUIS & INTERIEUR GALERIE

Snijdend, nietend en plooiend groeit het karton onder zijn handen. Couzijn van Leeuwen ontdekte de souplesse van een knutselmateriaal. Hij bouwt er objecten, kasten en ruimtevullende installaties mee. 'Gemaakte fouten laten zich niet corrigeren. Dan is het: afbreken en opnieuw beginnen.'

Productie **Winja Stappers** Fotografie **Freek Esser** Tekst **Jack Meijers**

Detail kartonnen schotel, Blauwe Lucht, Toch Sterren, diameter 38 cm.

1 + 2 Met een eenvoudige handnietmachine werkt Van Leeuwen aan twee vazen. 3 Fragment van een project voor Jardin d'Amis 2004 in Amersfoort, Kaalgevreten tuin met kevers, 200 x 300 x 250 cm. **Rechterpagina** Detail van een kan met hondendeksel, 70 x 45 x 30 cm.

‘Karton heeft een knutselimage. Maar dat mag je het materiaal niet verwijten’

Er is iets raars met karton. Het is het eerste waar een kind naar grijpt. Eierdoos wordt auto, wc-rolletje wordt stoomboot, wikkel van beschuitrol wordt sierkraag. Maar eenmaal het onbekommerde knippen-en-plakkenstadium gepasseerd, verdampst de interesse. Heel af en toe roept een stemmetje uit de coulissen ons tot de orde. De bekende Wiggle Chair van Frank O. Gehry en de kartonnen experimenten van de Japanse architect Shigeru Ban nemen het op voor de flexibiliteit en de constructieve én beeldende kracht van karton. Als er één landgenoot is die zich de laatste jaren als een ambassadeur voor het materiaal heeft ingespannen, is het Couzijn van Leeuwen (1959, Hoevelaken). Van Leeuwen: ‘Papier kan nog net. Maar karton moet altijd opboksen tegen associaties als gefröbel, hobbyïsme en in het beste geval: ecologisch verantwoord. Dat knutselimage? Zal wel komen doordat karton een laagdrempelig materiaal is waarmee je goed kunt improviseren. Alleen: dat mag je het materiaal niet verwijten.’

Tijdens zijn studie plastische vormgeving aan de kunstacademie van 's-Hertogenbosch leerde Van Leeuwen boetseren, brons gieten, lassen, houtbewerken en hakken in steen. ‘Karton stond niet op het programma.

Ik heb er wel eens iets mee gemaakt, maar nooit met de aandacht en het geduld van nu.’ Na zijn afstuderen koos de kunstenaar ‘zonder restrictie’ de materialen die zijn pad kruisten. ‘Hout, oud ijzer, wat er maar beschikbaar was. Kieskeurig was ik niet.’

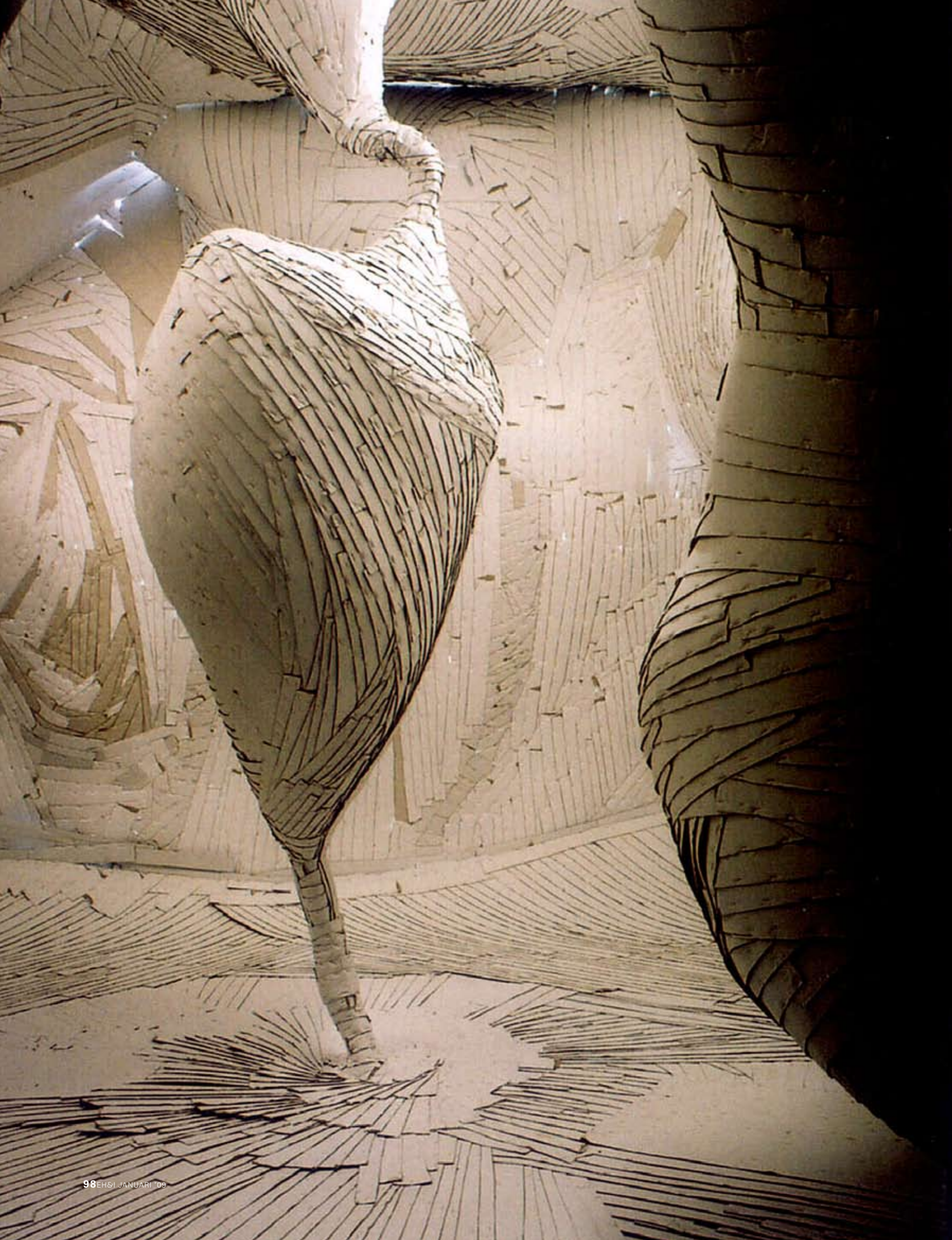
De eerste grote kartonnen sculptuur maakte hij naar aanleiding van een Mariabeeld. ‘Ik verzamel plaatjes van dingen die me interesseren. Zonder systeem, zonder relatie. Ergens lag een afbeelding van een Madonna met kind. Ik heb een stel dozen verzameld en ben ermee aan de slag gegaan. Het karton moest zichtbaar karton blijven, zonder het te verdoezelen.’ Aanvankelijk werkte Van Leeuwen vooral met het ‘rauwe’ spul dat zich aandiende op straat of in de supermarkt. Na het beeld volgde een kartonnen kast, met een kartonnen plantje erop, in een kartonnen kamertje. ‘Ik ontwikkelde een gevoeligheid voor het materiaal en hoe je er de dialoog mee aangaat. Karton is soepel en sterk. Door het te buigen en te spannen maak je er spannende organische rondingen mee.’

Knippend, snijdend, scheurend en nietend ontstaan in zijn Amersfoortse atelier kasten, dieren en vazen uit karton. ‘Het lijkt misschien rommelig en chaotisch, ►

In zijn atelier in Amersfoort werkt Couzijn van Leeuwen aan dieren, objecten, kasten en afgeleiden uit keramiek (rechts).

1 + 3 Couzijn van Leeuwen werkt 'van beneden naar boven. Ik speel met de structuur van karton'. **2** Detail van een serveerwagen, 'een koffiekar vol sentimenten'. Keramiek gestookt in kartonnen mallen, gemaakt tijdens een werkperiode in het Europees Keramisch Werkcentrum in 's-Hertogenbosch, 2005.

Linkerpagina Deel van de installatie Het Kartonnen Kabinet, zes kartonnen ruimtes verbonden door wandelgangen, Zonnehof Amersfoort, 2002.

'De dag dat ik besluit mijn eigen werk te kopiëren ben ik geen kunstenaar, maar ontwerper'

maar alles is perfect in balans. Ik hecht aan symmetrie, aan proporties en verhoudingen. Dat luistert nauw. Eenmaal gemaakte fouten laten zich niet corrigeren. Dan is het: afbreken en opnieuw beginnen.'

Hoofd als archief

In de kasten van Van Leeuwen zijn allerlei stijlen en periodes te herkennen. 'Ik maak daar geen studie van, hoor. Als een model zich aandient, ga ik er niet over tobben of het historisch wel allemaal klopt. Stijlen laten me koud. In mijn hoofd bewaar ik een virtueel archief van de kasten die ik ooit ergens heb gezien, in de etalage van een antiekwinkel of zomaar op een afbeelding. Al die vormen van denkbare kasten sla ik op. En daarna groeien ze alle kanten op.' Zilver- en koperkleurige nietjes houden de overkragende stroken karton bij elkaar. Van Leeuwen klikt ze erin met een eenvoudige handnietmachine 'Zo een waarmee een bloemist een zakje Pokon aan een boeket bevestigt.' Titels geeft Van Leeuwen zijn ontwerpen meestal niet. Al kriebelt hij aan de onderkant soms wel een paar woorden. Meestal zijn het dezelfde zes woorden: 'Dit is écht het allerbeste kastje.'

Vorig jaar verkocht hij een kartonnen kast aan een groot bedrijf. 'En pas nu merken veel werknemers daar dat het geen echte is. Je kunt zo'n kast best bruikbaar maken door hem te behandelen. Daar ben ik niet op uit. Ik maak geen kasten, maar afbeeldingen van kasten. De dag dat ik besluit om mijn eigen werk te kopiëren ben ik geen kunstenaar meer, dan verander ik in een ontwerper. Dat is een andere rol. Ik houd van dingen die niet horen, probeer van een onmogelijkheid een mogelijkheid te maken of andersom. Ongebruikelijke oplossingen kunnen ertoe leiden dat zaken zich van een andere kant laten zien.'

Terwijl de kartonnen objecten een bestaande ruimte anders invullen, bouwt Van Leeuwen op locatie ook grote installaties die zelf ruimte scheppen. Op verzoek van de gemeente Zundert, het geboortedorp van Vincent van Gogh, bouwde hij in 2003 het beroemde schilderij 'Slaapkamer te Arles' op ware grootte na. 'Een enorme kijkdoos, compleet met boerenstoel, bed en beddengoed.' Een jaar later construeerde hij een gigantische kartonnen schedel ter gelegenheid van de Holland Papier Biënnale in Museum Rijswijk. Van Leeuwen: 'In Franeker had ik het planetarium van Eise Eisinga bezocht. ►

Grote kast Potplanten en Wilde Planten, 215 x 115 x 45 cm.

1 Het Watersnoodrampkastje combineert karton met beelden uit het rampjaar 1953.
2 Schetsontwerp met satéprikkers en rietjes voor Oude Eemloopbrug.
Rechterpagina Het project Oude Eemloopbrug (2008) markeert in Amersfoort de plek waar ooit een zijtak van de Eem de stad binnenkwam. De sculptuur in het Zocherplantsoen is samengesteld uit ijzeren handpompen, een douche, kranen, koppelingen en buizen.

Couzijn van Leeuwen

1959 Geboren in Hoevelaken 1981-1986 Koninklijke Academie 's-Hertogenbosch
 2005 Europees Keramisch Werkcentrum, 's-Hertogenbosch.
 Couzijn van Leeuwen exposeerde onder andere in De Zonnehof, Artotheek en het Armando Museum in Amersfoort, het Centrum Beeldende Kunst Utrecht, Stedelijk Museum De Lakenhal in Leiden, Sint Annaklooster in Zundert en Grafisch Atelier Daglicht in Eindhoven. Couzijn van Leeuwen woont en werkt in Amersfoort.

Titels hebben de ontwerpen niet.
 Uitzondering: 'Dit is écht het allermooiste kastje'

Ik was zo onder de indruk van het raderwerk dat ik wel eens een kijkje in zijn schedel wilde nemen. Om in het hoofd van Eisinga te kunnen rondlopen, zou ik dat zelf uit karton moeten bouwen. Via de onderkaak stapte je zo naar binnen.' In Zundert maakte Van Leeuwen een installatie naar aanleiding van een ets van Piranesi, opgebouwd uit een stapeling pizzadozen. 'Tussen de monumentale installaties en de kleinere projecten maak ik geen onderscheid. Het komt allemaal uit dezelfde bron. Een aantal kasten is als voet voor een stel fotolijsten met oude familiefoto's ontstaan.' In een van die lijsten figureert zijn grootmoeder, omlijst door overkragende repen karton. 'Unox-rookworsten', schemert er als tekst doorheen. Toeval of betekenis? 'Ik bedoel er niets mee, maar zo'n typografisch element mag zichtbaar blijven.' Op een van zijn kartonnen vazen staat 'fragile'. Van Leeuwen: 'Aan zo'n extra woord beleef ik plezier. Het voedt de verbeelding.'

Karton stoken

Sinds 2005 werkt Van Leeuwen met enige regelmaat in het Europees Keramisch Werkcentrum in 's-Hertogenbosch. In eenmalige kartonnen mallen stookt hij de klei. 'Het gaat me vooral om de binnenkant, waar je normaal geen aandacht

voor hebt. De vorm verhuist met papier en al de oven in. Een dag later komt hij er schoongebrand uit, als een keramische vorm met scherpe details, golfjes en kleine beschadigingen.'

Op tafel liggen aan elkaar geplakte wc-rolletjes. 'Ik wil er ooit een gigantisch plafond mee maken: zo'n druiperig gedecoreerde zoldering, geïnspireerd door de Moorse architectuur van het Alhambra. Karton heeft een tijdelijk karakter, is gevoelig voor vocht en vlammen. Maar het is ook licht, sterk, flexibel en schoon. Heel wat anders dan gesjouw met marmeer of geknoei met olieverf. Het is laagdrempelig en snel, een oplossing voor veel problemen. Na afloop van een tentoonstelling zit ik soms fluitend in de auto. Met een wagen vol werk rijd ik naar huis. Het is een feest om al dat karton daarna opnieuw uit te stallen in mijn atelier. Dan ga ik er eens goed voor zitten en denk: dat is toch wel een verrekt mooie kast.' ■

Couzijn van Leeuwen
 (06) 53 56 99 83, http://web.mac.com/couzijvanleeuwen/couzijn_van_leeuwen/

